

Evangelium az evangelium előtt

Erős történettel indítja Lukács az evangéliumát - a még sokkal erősebb történetet. Nem engedi, hogy olvasói azonnal ott találják magukat Jézus születésének csodájánál; majd Jézus életének, szolgálatának és halálának elbeszélésénél, fontosnak tartja, hogy részletesen elénk adja az előzményeket. Amint írja, "az elejétől kezdve mindennek pontosan utánajárt", hogy hiteles beszámolót adjon a názáreti Jézusról, és ehhez az is hozzátartozik, hogy elbeszéli Jézus születésének előzményeit.

Ennek az elbeszélésnek, amely a résztvevők Istent magasztaló énekei által tarkítottak, egy különös jellegzetessége van. Isten cselekvésére mutat rá, egy olyan cselekvéssorra, amelyben egyformán fontos Istennek az egész világot felölelő, az egész világ szabadítását munkáló terve, és a résztvevő egyének személyes életének mozzanatai. Egyrészt mindaz, ami történik, beleillik és összekapcsolódik Izrael történetével, az ősatyáknak tett ígéretekkel, a próféták kijelentéseivel; még az énekek szövege is sok helyütt régi imádságok (zsoltárok) szövegéből merít. Minden egy sokkal nagyobb egész fényében történik, minden egy nagy perspektíva részeként áll előttünk. Ugyanakkor mégis rendkívül személyes történetek ezek; a szereplők - Zakariás, Erzsébet, Mária - saját félelmei, reményei, kétségei egészen valós embereket mutatnak. Ez Isten lényének és Isten munkálkodásának a természete: a nagy kép és a kisebb, emberi történetek egyaránt fontosak és egyaránt számítanak. Az evangélium által élve nem kell Isten nagy történetét, a népek és nemzetek életében való cselekvését figyelmen kívül hagyni ahhoz, hogy a saját, személyes, mindennapi és hétköznapi, családi történeteinket megéljük, és jelentésüket magunkhoz öleljük. A másik oldalról pedig ahhoz, hogy Isten a világban végzett munkáját szemléljük, szeressük és szolgáljuk, nem kell (és nem is szabad) magunkról, a családukról, az "apró-cseprő" kis ügyeinkről, vágyainkról megfélemednünk.

Az evangélium, ami Jézusról szól, és amelyet Lukács bevezet, örömhír, jó hír. De már az odavezető út is örömhírekkel, jó hírekkel teljes, amely ünneplésre ad okot. Arra hív minket, Isten adventben készülő népét ez a textus, hogy járjuk be ezt az utat az első szereplőkkel, éljük át, ahogy Isten cselekszik, és ünnepeljük, dicsőítsük ma őt. A történetet négy hétköznapi élethelyzetben követjük nyomon: 1. Munkavégzés közben elszenvedett sérülés; 2. Kamasz-álom; 3. Ujjongó baba-mama kör, 4. Újszülött osztály

1. Munkavégzés közben elszenvedett sérülés

Az első szín: Zakariás a pap munkáját végzi - és balesetet szenved. Nos, nem mindennapi balesetet; de ha úgy mész be a munkahelyedre, hogy tudsz beszélni, majd úgy mész haza, hogy megnémultál, az munkahelyi sérülésnek számít. De Isten a munkahelyeken is végzi a maga - rendkívüli - munkáját.

A munkahelynél azonban vannak bennünket mélyebben érintő kérdések is. Zakariás életében ez a család. Feleségével, Erzsébettel idősek már, és amint Lukács hangsúlyosan említi, nem volt gyermekük, mert Erzsébet meddő volt. Nehéz elképzelnünk ma egy olyan kultúrát, amelyben a gyermek az, ami ma a vagyon. Szóval mintha azt hallanánk, hogy ez az idős pár

nincstelen volt; olyanok, akik egy élet munkája után semmire sem vitték. Melyik faluban lenne tiszteletük? Szóval gyermektelen-nincstelenek, ami azt is jelenti a korabeli, vallási alapokon szerveződő világban (ahol mindenki hisz az Úrban), hogy nincs rajtuk áldás. Ezzel némi megvetés, sőt, gyalázat jár; hogyan lehet, hogy valakinek Isten nem ad gyermeket, miért nem ad gyermeket? A családi fájdalom, keserűség persze hitbeli válságot is eredményez. Lukács nem csak azt mondja Zakariásról, hogy Isten szolgálja, pap, aki a templomi liturgiában adott rend szerint részt vesz, és így Isten előtt képviseli a népet, hanem azt is, hogy Erzsébettel együtt *"igazak voltak.... és feddhetetlenül éltek."* És Isten bezárja ennek az asszonynak a méhét, és Isten elveszi tőlük a gyermekáldást?! - Ha kicsit beleéljük magunkat az életükbe, azonnal megérkezünk a sajátunkhoz... Mennyi várakozás, mennyi imádság, mennyi reménykedés, mennyi csalódás... Évtizedeken át ebben élnek, miközben egyre vastagabbá, nehezebbé szövődik rajtuk, körülöttük a gyalázat takarója...

Isten, bár késve, de mégis mozdul. (Lehet, hogy tiltakozol, hogy nem késett; de az emberi időszámítás szerint igenis késett...) És amikor Zakariás végzi a maga mindennapi, hétköznapi munkáját, illatáldozatot mutat be a templomban, megjelenik Isten küldötte, és **örömhírt hirdet:** *"meghallgatásra talált a te könyörgésed: feleséged, Erzsébet fiút szül neked..."* Két dologra figyeljünk ezzel a bejelentéssel kapcsolatban.

Az első, a személyes és a közösségi kapcsolata. Az angyal így folytatja Isten cselekvésének bejelentését: *"Örömd lesz ő és vigasságod, és sokan örülnek majd az ő születésének... Izrael fiai közül sokakat visszatérít majd az Úrhoz, az ő Istenükhöz, és őelőtte jár Illés lelkével és erejével."* Az egészen személyes - és az Ószövetségi nagy próféciákhoz visszanyúló együtt van ebben az üzenetben.

A másik, Zakariás válasza: *"Miből tudom meg ezt? Hiszen én már öreg vagyok, és a feleségem is igen idős."* Én nem tudom, milyen lehet egy angyallal találkozni, de hogy jelenléte dicsőséges, félelmetes, szentsége és hatalma mindent átjár, és előtte az ember teljesen áttetsző, az bizonyos. Hogyan mondhatja hát ez az öreg pap, Isten szolgálja, az Isten küldöttének (akit semmiképpen sem téveszthet össze az egyházzfival), hogy adjál valami jelet, különben nem hiszem? *"Miből tudom ezt meg?"* - nos, ha a szomszéd mondja a hírt, ez a válsz érthető, de ha egy isteni követ, akkor ez súlyos hitetlenség. Vajon milyen vastag keserűség-kéreg vonja be az öreg pap szívét, vajon mi járhatott még az előző pillanatban a fejében, hogy ilyen isteni kezdeményezésre ilyen vaskos hitetlenséggel válaszol? Isten azonban nem rebben el hitetlen szolgájától, mint megriasztott pillangó a világról; régóta pontosan tudja, hogy munkáját rajtuk, hitetlen gyermekein keresztül viszi győzelemre.

Az angyal pedig megadja a kért (vagy mégsem kért?) jelet: *"Íme, most megnémulsz, és nem tudsz megszólalni egészen addig, amíg ezek végbe nem mennek..."* Nos, a munkahelyi baleset egészen komikus helyzetet hoz létre. Próbáld elképzelni, amikor Zakariás - kicsit megkésve - kijön a nép elé, akik tudják, hogy valami történt. De mit történt, Zakariás, miért maradtál olyan sokat a templomban, az oltárnál? Az öreg meg csak integet. Szerintetek sikerült elmutogatnia, hogy angyalt látott, és üzenet kapott? Mint egy vicces activity party... De Isten munkája elindult, megy tovább, mindennapi helyzeteken és embereken keresztül, és az jó hír! Az ósatyáknak tett ígéreteit, a próféták által megjövendölt tetteit így viszi a beteljesedés felé. Evangélium! Örömhír!

2. Kamasz-álom

Ne botránkozzunk meg; arról se nyissunk vitát, hogy egy modernizmus (és individualizmus) előtti társadalomban volt-e kamaszkor. Nem is kívánok Máriára ráhúzni semmi mai kamasz-szerepet (nem gondolom, hogy a szobájában ülve poszterekkel borított falak között a mobiljáról posztolt...). Egyszerűen csak annyit szeretnék jelezni, hogy Mária igen fiatal lány volt, amikor ez az álomszerű esemény megtörtént vele... Milyen formát ölt az örömhír egy fiatal leány életében?

Párhuzamok és ellentétek története a folytatás. Ugyanaz a Gábriel érkezik 6 hónappal később, ugyanolyan váratlanul, egy hasonlóan "önkéntesen" kiszemelt (teológiai érzékenységgel bírónak: kiválasztott) személyhez. Miért pont Zakariás és Erzsébet, miért pont Mária? Persze, számít a családi vonal, de végül mégis csak annyi válaszunk marad, hogy mert az Úr őket választotta ki. Kegyelem. Örömhír, jó hír ez is.

Mindjárt feltűnő a két meglátogatott közti különbség is. Az egyik idős, papi szolgálatban áll, férfi; a másik fiatal, és csak annyit tudunk róla, hogy Názáretben él, és a Dávid házából származó József jegyese. Az angyal nem kevésbé rendkívüli örömhírral érkezik, sőt, talán még lehetetlenebb, amit bejelent: *"Íme fogansz méhedben, és fiút szülsz, akit nevez Jézusnak. Nagy lesz ő, és a Magasságos Fiának nevezik majd; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak a trónját, ő pedig uralkodik a Jákób házán örökké, és uralkodásának nem lesz vége."* Míg Zakariás életének nagy nyomorúságára vigasztalás kellett hogy legyen János érkezésének bejelentése, addig Mária életében - ahogy akár Máté evangélista elbeszéléséből, akár Jézus életének későbbi mozzanataiból tudjuk is - nem kevés bonyodalmat okoz az örömhír. Mert miközben ezek a sorok Izrael legmélyebb várakozásairól beszélnek, a felkent uralkodóról, a Messiás érkezéséről, Mária életében nem kevés fájdalmat és félelmet is hoznak. Mindjárt ott van annak terhe, hogy jegyes leányként gyermeket vár... Józseffel tisztázni, a rossz nyelveket elhordozni, mind-mind része annak, ahogy Mária részesül Isten tervében, az örömhírben. A nagy történet és a személyes történet dinamikájához ez is hozzátartozik.

Ezzel együtt, valamilyen meglepő egyszerűséggel válaszol az angyali szóra: *"Hogyan lehetséges ez, mivel én férfit nem ismerek?"* Ez nem a hitetlenség hangja, amint Gábriel válasza is egészen más, mint amit Zakariáshoz intézett: *"A Szentlélek száll reád, és a Magasságos ereje árnyékoz be téged..."* És Mária válasza, minden Isten mozdulására, kezdeményezésére, meghívására adott válaszaink örök mintája: *"Íme az Úr szolgálóleánya: történjék velem a te beszéded szerint!"* Nem lehet nem hallanunk, ahogy az öreg papi szolga kételkedő szavai szemben állnak a fiatal "senki" leány egyszerű önátadásával: *legyem velem úgy, ahogy te jónak látod.*

Az evangélium, az örömhír befogadásának mozzanata ez. Te Uram, cselekszel, és velem legyen úgy, ahogy te teszed. Nemcsak a füléig, nemcsak az agyáig, nemcsak a szívéig jut el Isten akarata. Egész lényét kéri; ifjúságát, családra vonatkozó elképzeléseit és reményeit, jó hírét népe között, még a testét is. Isten akarata testet kíván öltetni általa, Isten Fia testet fog öltetni benne. Evangélium! Örömhír! Ünnepeljük az Urat!

3. Ujjongás a baba-mama körben

Mária hallotta Gábrieltől, hogy rokona, Erzsébet is részese Isten csodájának, és fiút vár. Erzsébet, amikor megfogant, nem mutatkozott emberek előtt öt hónapig. Most Mária bújik el a mindent látó szemek és a mindent felkapó nyelvek elől, elmegy Erzsébethez, és három hónapot nála tölt.

Mi történik ezen a különleges mama-körön? Ketten vannak; az idős hölgy, akinek életében oly későn, túl későn jött a gyermekáldás, és a fiatal, akinek életében sokkal korábban érkezett, mint gondolta. Isten erősen munkálkodik, evangéliumot munkál a világban és evangéliumot munkál a két asszony életében, de mintha kiesett volna a normális időzítésből. Így is mondhatjuk, de közelebb járunk az igazsághoz, ha azt mondjuk, ennek az Istennek nincs túl késő, és nincs túl korán; ez az Isten szabad, szuverén, bölcs és hatalmas, ugyanakkor játékos, váratlan, meglepetésekkel teli. Gyönyörűsége van Erzsébetben és gyönyörűsége van Máriában. Kibillenti az eseményeket a rendszerinti kerékvágásból, hogy mindenki láthassa, az örömhírt ő munkálja!

A mama-kör középpontjában az anyaméh áll. Valójában az egész történet középpontjában az anyaméh állt eddig is. Isten cselekedete, a szabadítás munkálása, a Szentlélek teremtő ereje, Izrael és a világ megváltásának története, az elnyomó uralkodók a trónról való letaszítása és az elnyomottak felemelése: mind az anyaméhben zajlik, illetve kezdődik. A meddőben az egyik oldalról, és a szűzben a másiktól. Különös módon munkálja Isten az örömhírt. Találkozik tehát a két asszony: *"Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, megmozdult a magzat a méhében. Betelt Erzsébet Szentlélekkel, és hangos szóval kiáltotta: Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse!"* És elkezdődik az ujjongás.

Lukács nem véletlenül írja, hogy Erzsébet betelt Szentlélekkel, és utána kiáltott, áldást mondva Máriára. És nem véletlen, hogy utána Mária belekezd híres énekébe: *"magasztalja lelkem az Urat, és ujjong az én lelkem megtartó Istenemben."* Lukácsról szokták mondani, hogy a Szentlélek teológusa. Evangéliumában, majd annak második kötetében, az Apostolok Cselekedeteiről írt könyvben hangsúlyosan mutat rá a Szentlélek munkájára, a Szentlélekkel való beteljesedésre. Fontos megjegyeznünk, hogy a Szentlélekkel való beteljesedés mindig Isten magasztalásával, Isten nagyságos dolgainak hirdetésével jár. Amikor tehát a két asszony, az örömhír részeseként, találkozik, valamint általuk Isten küldötte, János és Jézus találkoznak, a Lélek leszáll, betölti őket. Ők pedig elkezdik magasztalni az Urat, aki nemcsak az ő életükben, hanem az egész világ életében újat kezd. Ünneplik az Urat, aki nem fegyverrel és erőszakkal jön, hogy ledöntse az erőszakos hatalmasokat és felemelje a megalázottakat, hanem e két asszony méhében cselekszik. Aki nem feledkezett meg szövetségéről és ígéreteiről, hogy helyreállítja népét, Izraelt, de aki ezt rejtett, csendes kibontakozó módon teszi... ahogy azt csak ezek az asszonyok tudják, amint részesei annak, ahogyan a gyermekek formálódnak a méhükben. Az örömhír, hogy ez Isten útja. Evangélium!

4. Az újszülött osztályon

Végül az újszülött osztályon találjuk magunkat Zakariás, Erzsébet, és a szomszédok, rokonok társaságában. Zakariás már olyan kifinomultságra tett szert az integetésben, hogy

senki sem hajlandó leülni vele activityzni - de most nem ez a fontos. Hanem az, hogy mindenki örül a gyermek születésének. A névadás körül azonban kisebb zavar alakul ki, hiszen Erzsébet Jánosnak akarja nevezni a fiút, de ez a korabeli szokások fényében értelmezhetetlen. A társadalmi tradíciók felrúgása lenne mindez. A rokonok unszolására az öreg pap táblára írja, amit az angyal parancsolt: *"János a neve."* És amikor leírja ezt a mondatot, amikor saját cselekvésével teljesíti be, amit Isten parancsolt, amikor engedelmes, akkor *"azonnal megnyílt Zakariás szája, megoldódott a nyelve, beszélni kezdett, és áldotta az Istent."*

Mindenkit félelem szállt meg - mert az emberek érezték, hogy ezekben az eseményekben Istennel találják magukat szemben. Isten munkájával, az örömhírrrel, a megváltás közeledésével. Ezt fogja hirdetni Zakariás, amikor megnyílik a szája: *"Betelt Szentlélekkel és így prófétált..."* Megemlékezik Isten ígéreteiről és a szövetségről, Isten nagy történetéről népe és a világ életében, majd pedig így prófétál az újszülött Jánosról:

"Te pedig, kisgyermek, a Magasságos prófétája leszel, mert az Úr előtt jársz, hogy előkészítsd az ő útjait, hogy megtanítsd népét az üdvösség ismeretére, bűneik bocsánata által, Istenünk könyörülő irgalmáért, amellyel meglátogat minket a felkelő fény a magasságból; hogy világítson azoknak, akik sötétségben s a halál árnyékában lakoznak, hogy ráigazítsa lábunkat a békesség útjára."

Milyen ironikus! Az, aki hitetlen volt és néma lett, most, amikor megnyílik szája, soha nem látott dolgokat mond, mint amelyek biztosan meglesznek. Az, aki nem hitte, hogy gyermeke lesz, most arról beszél, hogy hamarosan Isten világossága fog felragyogni a népekre és nemzetekre, akik sötétségben vannak. Az, aki öreg papként végezte munkáját, most Isten prófétájaként hirdeti meg egy új kornak hajnalát, amelyben Isten könyörülő irgalmából bűnbocsánatot adományoz népének. Az, aki saját imádságait egy gyermekért kilenc hónapja még végképp elveszítettnek tartotta, most egész népe évszázados vágyakozásait és imádságait látja a beteljesülés küszöbén. Az, akinek hitetlensége és némasága mintegy jelként utalt arra, hogy hosszú ideje Istennek nincs prófétai kijelentése, friss szava népe számára, most Szentlélekkel betelve hirdeti meg, hogy Isten cselekszik, Isten érkezik, Isten uralma a küszöbön áll, hogy magához hívja és megbékítse népét.

Ez az evangélium. És ez még csak az evangélium kezdete... Itt még csendben bontakozik ki az, ami Jézus Krisztusban népek világosságává, nyilvános örömezetté lesz. De vannak, akik már itt részesei, akik megragadják, akik meghallják, akik betelnek Szentlélekkel, és akik magasztalnak és ujjonganak. David Gooding így summázza ezt: *"Lukács első szakaszának felénél tart, a hajnal előtti utolsó néhány óra beszámolójánál. Zakariás hite kezdetben tagadhatatlanul ingatag volt. Öröm látni itt, hogy mielőtt a Messiás valóban eljött fizikai értelemben és nyilvánosan a világba, Zakariás hite megújult és diadalmaskodott. Legyen így a mi hitünkkel is, mielőtt a Messiás újra eljön!"* (David Gooding, Az evangélium Lukács szerint, 40.) Magasztaljuk és ünnepeljük az Urat! ÁMEN!

Lovas András